

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . .	3 kor.
Félévre . . .	4 „
Negyedévre . . .	2 „
Egy szám ára	20 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadótulajdonos és szerkesztő:

VERES JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:

HAJTS BALINT.
Hirdetés díja:

Egész oldal . . .	12 kor.
Fél oldal . . .	6 „
Negyed oldal . . .	3 „
Ennél kisebb . . .	2

A „Tájékoztató“ kérdéséhez.

A bányai egyházkerület tekintettel a hívek lelki gondozásának fontos egyházi érdekeire, melyeknek biztosítása az egyházas közérzet lazulását előmozdító mai viszonyok közt égető szükséggé vált, a lelkészeknek gyakorlati használatára szánt, a cura pastoralis tárgyazó munka kérdésében eredeti mű készítését látván szükségesnek, elhatározta, hogy az pályázat útján történjék és ennek eszközése, illetőleg ebben való támogatás végett, a kérdésnek a közegyházra kiható nagy jelentőségére való utalással az 1901. évi egyetemes közgyűléshez fordult. Az egyetemes egyházi közgyűlés áthatva az ügy fontosságának tudatától, e kérdést azon felhívással ajánlotta az egyházkerületek figyelmébe, gondoskodjanak, hogy a körükben készült régi lelkészi utasítások a jelen viszonyok követelményeinek megfelelően átdolgoztassanak és kiegészíttessenek, hogy azokban a lelkészek a teljesen megváltozott viszonyok közt is „a hívek sikeres lelki gondozására biztos utmutatót nyerjenek“. Tehát az egyetemes egyházi közgyűlés a kerületek figyelmébe ajánlotta — nem kötelezte határozottan, nem utasította azokat egyenesen, — hanem figyelmökbe ajánlotta a régi lelkészi utasításoknak a jelen viszonyok követelményeinek megfelelő átdolgozását s kiegészítését; és ennek célja az volt, hogy a lelkészek a teljesen megváltozott viszonyok közt is a hívek sikeres lelki gondozására biztos utmutatót, — tehát nem szabályrendeletet, nem utasítást, hanem „utmutatót“ nyerjenek. Úgy vélem, hogy a bányai egyházkerületnek egészen más volt az ideája s ideálja, mint a régi

utasításoknak átdolgozása s kiegészítése; de az egyetemes egyház közgyűlése ezen átdolgozást s kiegészítési munkát ajánlotta az egyházkerületek figyelmébe, de közreműködésre nem ajánkozott.

Megindult a munka az egyházkerületekben. Előljárt a bányai egyházkerület. „Utasításai“ immár az egyházi egyetemes közgyűlés által is megerősítve kötelező erővel bírnak a kerületben. Követte a bányai kerületet a dunáninnyi egyházkerület. Munkájáról csak annyit tudok, hogy Hörk József az 1902. évi kerületi közgyűlés megbízásából készített javaslatot ily címmel: „Utasítások a lelképásztori gondozás miként való gyakorlására“; de hiszem, az ügy már előrehaladottabb állásban van. A dunántuli egyházkerület 1902. évi közgyűlése bizottságot küldött ki „rendszabályok készítésére“ a lelkészek és a tanítók részére oly megjegyzéssel, hogy a lelkészekre vonatkozó rendszabályok jóváhagyás végett az egyetemhez lesznek felterjesztendőek, ellenben a tanítókra vonatkozók csak az egyházkerülethez. Ennek a bizottságnak javaslata ily címmel: „Tájékoztató a lelkészek számára“ megjelent, az egyházmegyékhez, gyülekezetekhez alkotmányos tárgyalás végett leküldetett. Ezt a javaslatot „néhány észrevétel“ cím alatt ismertette, bírálgatta Mohácsy Lajos lelkésztársam ezen folyóirat 8. számában olvasható vezető cikkelyében. Az ő felszólamlása indított engem is a felszólamlásra.

Az egyházkerületek a „cura pastoralis“ fogalmát a legtágabb értelemben vették. Kiterjesztették azt arra az egész körre, melyet az egyházi alkotmány 63. §-a ekkép ír körül: „a lelkész, mint az egyházközségnek

lelkiekben gondozója, örködik egyházköz-
sége tagjainak hitűsége s erkölcsi tiszta-
sága felett; nevezetesen: a) hirdeti az Isten
igéjét, b) kiszolgáltatja a szentségeket és
végzi az összes egyházi szent cselekvénye-
ket; gyakorolja a hívek házi látogatását
(cura pastoralis); d) felügyel az iskolákra,
különösen a vallásoktatásra; és e) végzi a
lelkészi hivatal minden egyházi teendőjét.“
Es — a mint az egyetemes egyházi közgyü-
lés figyelmökbe is ajánlotta — régi utasítá-
saikat dolgozták át és egészítették ki. Sőt a
dunántúli egyházkerület még szélesebbre ter-
jesztette ki azt a kört: külön a lelkészekre,
külön a tanítókra vonatkozó rendszabályok
elkészítésére adott megbízást.

Szükségesnek láttam, ezen előzményeket
elmondani, hogy támpontot nyerjünk annak
megállapítására, vajjon a dunántúli kerület
bizottsága megfelelt-e az egyházkerület és az
egyházegyetem szándékának. Mindenek előtt
kimondom — és erre Mohácsy lelkészársam
figyelmét külön felhívom, — hogy a bizott-
ság nem tekinti munkálatát teljesnek és be-
fejezettnek. Az egyházkerületi jk. 159. pontjában
azzal a javaslattal járult a közgyűlés
elő: mivel a népoktatási törvénynek küszö-
bön levő gyökeres módosítása a tanítók ré-
szére készitendő rendszabályokra lényeges
befolyással lesz, hagyja függőben az egyház-
kerület a tanítókra vonatkozó rendszabályok
elkészítését. Befolyással birt a bizottság ezen
javaslatára azon körülmény is, hogy tudomá-
sára esett, miszerint az egyetemes egyház
tanügyi bizottsága az egyetemes rendszabá-
lyok elkészítésénél szinte várakozó állást fog-
lalt el. Pedig egyházi alkotmányunk szelle-
mében és rendelkezése szerint (189. §. 194.
§. 199. §.) kerületnek tekintettel kell lennie
az egyetemes tanügyi bizottság rendelkezé-
seire is. Mi mindent fog majd felvenni a
kerületi bizottság a „népiskolai ügyre vonat-
kozó tájékoztatóba“, azt nem tudom. Egye-
előre azonban azt a bizottságra vélem biz-
hatni, ámbár szívesen fogná venni a bizott-
ság — erről bizonyos vagyok — szívesen
fogná venni, hogy már előzetesen is fel lenne
hiva figyelme arra, hogy mivel foglalkozzék
majd, ha a Tájékoztatónak folytatása követ-
kezik. Különös még is — ezt melleleg mon-

dom — hogy míg egyfelől nagyon kevésnek
mondatik az a mit a Tájékoztató a népis-
kolaj ügyről felölel (és a mi hogy nagyon
kevés, az igaz is), addig másfelől ez a kevés
is nagy felháborodást keltett, mint ha nagyon
sok volna s a tanítók eddigi jogát csorbítaná
(a mi persze nem igaz.)

Áttérve immár a „Tájékoztató“ egyes
cimleteire, és ezeket összehasonlítván a régi
egyházi rendszerben foglalt utasítások egyes
cimleteivel, azt találok, hogy mindazon cim-
letek, melyek alá a kerületi régebbi rend-
szer utasításait pontokba foglalta a „Tájé-
koztató“-ba is fel vannak véve. Ezen felül a
„Tájékoztató“-ban külön címek alatt az ün-
nepekről (II.), az egyházkelésről (IV.), a hit-
oktatásról (IX.), a gyermekek vallására vo-
natkozó megjegyzések és nyilatkozatok alak-
szerűségéről (X.), az anyakönyvi kivonatok-
ról (XIII.), a parochialis jogról és a lelkészi
javadalomról (XV.), a kongruáról (XVI.), a
testvéri egyezségről (XX.), a portomentes-
ség és postakötelezettségről (XXIV.) foglat-
tatnak több kevesebb pontok. Az egyes ci-
mekre s pontozatokra lehetnek észrevételek,
megjegyzések, módosítási javaslatok, hisz
épen az ilyenek megtétele végett szállított
le a javaslat a gyülekezetekhez alkotmányos
tárgyalásra. Azt azonban már is kimondha-
tónak vélem, hogy a javaslat készítő bizott-
ság a „Tájékoztató“-ban kellő figyelemmel
megbízására, a régi lelkészi utasításokat a
jelen viszonyok követelményeinek megfelelően
átdolgozni s kiegészíteni iparkodott.

Ezt a jó igyekezetet Mohácsy tiszttársam
se vonja kétségbe. Csak azt tartja egyelőre
kimondott véleményében szükségesnek, hogy
még többet öleljen fel a „Tájékoztató“. Azon-
ban, a mi szerinte még felveendő volna, az
mind az iskolai ügyre vonatkozik, a mely
mint már emlitem, a kerület határozatából
egyelőre függőben marad. Sokkal többet ja-
vasol még felvételni a Tájékoztatóba a vasi
közép egyházmegye lelkészeinek Szombathely
vidéki köre. „Óhajtja az értekezlet, hogy a
Tájékoztatóba jöjjenek bele érvényben álló s
a lelkészeket érdeklő törvények és rende-
letek mind“, beleértve a zsinati törvényeket
is, az egyetemes és a kerületi szabályrende-
leteket is, úgy hogy a lelkészek a Tájékoz-

tatóban oly vademecumot bírnának, a mely őket a gyülekezetek lelki gondozásában, az egyházi közigazgatás minden teendőiben biztos utmutatóként vezesse, tájékoztassa. Mintául vagy példakép fel lett ez értekezletben említve a Beöthy Zsigmond-féle törvénygyűjtemény (Bpest Tettey Nándor és társa 1876.) a dunamelléki ref. egyházkerület által 1883. és 1902. kiadott gyűjtemény az újabbkori törvényekről és rendeletekről.

Hogy pedig az utasításoknak ekép keletkező labyrinthusában a lelkész könnyebben tájékoztathatja magát és feltalálja a mit keres, a nevezett lelkészi értekezlet szerint a Tájékoztatóhoz betűsoros kimerítő tárgymutató volna készíthető, mint a dunamelléki ev. ref. egyházkerület idézett két gyűjteményeiben is van. Hát igaz, hogy egész szövevény már a sok törvénynek temérdek szakasza, a sok utasítás, szabályrendelet, körrendelet, egyetemes egyházi, egyházkerületi határozat megszámlálhatatlan pontja — és ha a vasi közép egyházmegye lelkészi értekezletének javaslata elfogadtnék, a sok szakasz, pontozat még több lenne, betűsoros kimerítő tárgymutató nélkül az ember aligha igazodhatnék el a tömkelegben. Másrészt jó volna mind egybekötve együtt birni mindazokat a hasznos és szükséges tudnivalókat, mert az ember feje nem káptalan, hogy mindenre emlékezzék, a mit valaha tanult vagy talán nem is tanult, a mi csak egy jó vas-kos könyvbe fér bele.

Ez a szükségérzet bírta reá a dunamelléki ev. ref. egyházkerületet, hogy a fent idézett gyűjteményt kiadta, és idő múltán folytatta. Ez a szükségérzet sugallta az egyetemes egyház közgyűlésének azon határozatát, hogy az egyházkerületek lelkészei régi utasításaikat a jelen viszonyoknak megfelelően dolgozzák át és egészítsék ki, hogy azokban a lelkészek a teljesen megváltozott viszonyok közt is biztos utmutatót nyerjenek. Ez a szükségérzet nyilatkozik a dunántúli egyházkerület kiküldött bizottságának megbízásában is. És a bizottság abban a szűkebb körben, melyre a kerület által utalva lett, megbízásának eleget is tett. Az egyházmegyéknek beérkező véleményétől, az egyházkerületnek újabb határozatától fog függni,

vajjon a kiküldött bizottság megbízása szélesebb körre terjesztessék-e ki? Azt azonban ne várja senki, hogy a bizottság minden egyes az életben előfordulható különleges esetre tájékoztasson. Elvégre is az utasítás, a Tájékoztató nem *casuistica*.

Végül Mohácsy tisztársammal egyetértek abban, hogy a „Tájékoztató“ 18. fejezetének címe nem szabatos. A „vegyes vallásuak gyermekeinek hitoktatása“. Ebben a fejezetben a hitoktatásról érdemileg jóformán szó sem igen esik. Ez a fejezet hazai törvényeink alapján tájékoztat arról, hogy a vegyes vallásuak gyermekei, a törvénytelen gyermekek és a lelencek a törvényesen bevett vagy törvényesen elismert vallások melyikét kövessék, illetőleg melyikben neveltesenek. Ez a fejezet a gyermekeknek a törvény által szabályozott hitfelekezeti hovátartozásáról tájékoztat.

Kund Sámuel.

Egyházunk helyzete.

Mint csak az endori jósnő, kihez Saul király válságos helyzetében jóslatért, tanácsért fordult, felkiáltott: „Óh! hisz Sámuel szellemét látom a sirból feljönni“, úgy minden hű evangélikus, fontolóra vévén a tévtanoktól, elleneitől ostromolt egyházunk jelen helyzetét felkiálthat e szavakkal: „Íme a rombolás szellemét látom a sirból kijönni, mely egyházunkat minden oldalról kezdi ostromolni.“

A mi régi ellenünk mozog, hogy a népeket nevelő, államokat erősítő egyházunkat megsemmisítse, hogy a lelkiismereti szabadság zászlaját s ezzel együtt a felvilágosodást a művelődést letiporja s a keresztyénséget a középkori sötétségbe s így rabigába hajtsa, hogy nemcsak népek, de a koronás fők is térdet hajtsanak előtte. Véres kardot hordat szerte-szét a minket boykottáló igyekezetében, mintegy keresztes hadat indít ellenünk, mindent a maga hatalma alá akarván hódítani. A hierarchia jövő képviselőit a legnagyobb fanatizmus szellemében neveli, kik nem riadnak vissza semmi veszélytől, ezeket küldvén előharcosokul. Vallásunkat Rómában veszedelmes pestisnek kiáltják ki, mely meg-

semmisítendő. Nem méltán kiálthatjuk-e? „Quo usque tandem abutere patientia nostra? Hát mi mindig csak hallgatag tőrök legyünk?

A egyes házasságok által okozott roppant nagy kárunk eléggé ismeretes a havi statisztikai kimutatásokból. Aránylag talán egy más egyház sem veszít oly sokat, mint a mi egyházunk. Itt-ott még ennél is nagyobb sebeket ejt egyházunkon az általános kór, a hit iránti közönyösség, a hitbuzgóság hiánya némely szivekben. Ezt szomoruan illusztrálják a „züllött viszonyok“ a baptismus, nazarenismus terjedése. És mit teszünk mi ezek ellenében? Beszélünk, tanácskozunk, készülünk ellentállani, de csak készülünk. Valaki azt mondja: hisz a bajok a más felekezetekben is megvannak s talán még nagyobb mértékben. Mi csak a magunk bajaival törődünk. Ezen eseményeket összetett kézzel nem nézhetjük. Azért ezen életbe vágó kérdés támad elménkben: mit kell tennünk ezen bajok megszüntetésére? Fontos kérdés ez, melyre szerény tehetségem szerint felelni akarok, kipótolván az én gyengeségemet talán mások ereje.

Ábrahám kész volt Isten iránti szeretet és hűségéből egyetlen fiát feláldozni. Junius Brutus oly igazságos volt, hogy saját fiát, ki az államot veszélyeztette, nem kímélte, neki is mint a többi pártütőknek az igazság mérlegével mért, fejvesztéssel büntetvén őt. A törvény szigora, a közjó iránti hűség és kötelesség szigorú betartása, minden állam, egyház, társulat fennállásának első feltétele. A mely társulatban a közjó az egyéni jónak feláldozzák, az menthetetlenül veszve van, előbb-utóbb összeomlik. Az egyháztól ezrek távozásának vagy a lelkész az oka, vagy nem. Ha egy személy, azaz a lelkész az oka, úgy könnyű segíteni. Ellenben ha a szakadás szülője az általános kór akkor nehezebb, de nem lehetetlen a gyógyítása. Csakhogy erős akarat, hitbuzgóság és testestől, lelkestől igazi lelkész, apostoli szellem működése feltételeztetik, a ki a nép bizalmát bírja, a ki a szó teljes értelmében a népatya s nemcsak lelki atya. Itéletet, ki a helyzetet nem ismeri, nem hozhat; de az igazságot érvényesíteni s az egyház javát,

nemcsak kívánni, de azt előmozdítani minden egyházi tagnak kötelessége. Törvény megtartása s igazság nélkül nincs rend, nincs boldogulás. A hiba elpalástolásával nem érünk célt. A züllött viszonyoknál önkénytelenül azon kérdés támad: egy személyt veszítsen-e az egyház, vagy inkább ezret? Egy tömeg távozása az egyház kebeléből minden igaz evangélikusra szomorú hatást gyakorol. Nem vagyok képes ezen esetet, annak okait fel fogni. Mert a mi hiveink eddig őseik vallásához erősen ragaszkodók valának s ime most mi történt? Minden részlehlajlás nélkül mondhatni a legkevesebb hibás lelkészek aránylag az evangélikus lelkészek közt találtattak. Ezt bizonyítják az esperességi, kerületi gyűléseink jegyzőkönyvei s a népnek a legtöbb egyházban a lelkészhez való ragaszkodása. Mindamellet itt is találatnak kényelmesekek, dolce far niente szelleműek, kik nehogy békéjükben felzavartassanak, mindenre rámondják: dobjse. Nem egy ifju, a ki a papi pályára lépett, talán bármely más pályára alkalmas volna, csak a papi pályára nem. Ismerek ároni családnak sarját, kényelmességénél fogva, más nem lehetett csak pap. De itt sem töltötte kellően helyét. Papi eredetere büszke, mint úr parancsolt a hiveknek, daca annyira ment, hogy hivi fellázadtak s kénytelen volt a katonaság védelmét igénybe venni. Egy másik kartárs roppant nagyra törő akarattal bír, ami magában véve ugyan nem rossz, ha kötelességét hiven teljesíti. Az illető több hivatalt szerzett, az egyiknek elnyeréseért még a haza ellenével is cimborált, hogy szavazatukat elnyerje. Ritkán levén otthon hivi bolyongnak más pásztorhoz, sőt néha a farkas is megjelenik közöttök. Vannak közöttünk, kik nem eléggé simák, kik többet rontanak, mint építenek.

Továbbá szükségünk van hithű, gályarabok jellemű lelkészekre és tanítókra. Theologiai tanintézeteink tanárai első esetben hivatvák arra, hogy alkalmas hitbuzgó lelkészeket, kik minden körülmény mellett megállják a tűzpróbát, neveljenek az egyháznak. Nézzük csak a róm. katolikus egyház kispapjait, mennyire át vannak hatva vallásuk igazságáról, hivatásuk kötelességéről, hogy képesek minden egyéb kötelességek közt a

vallás védelmét első helyre tenni s így a közjó helyett inkább az egyház javát előmozdítani. Mi vitatkozunk, hogy kell a hitet tanítani, theologusainkat nevelni, mert az eddig üdvösnek bizonyult s gályarabokat nevelt 300 éves eljárás nem jó. Azt mondják szabad nevelés kell, a régi elavult. Engedelmet kérek, nekünk oly lelkészek és tanítók kellene, kik vallásukhoz rendületlenül ragaszkodnak, nem pedig bölcsességet fitogtató rationalismussal telt fejűek, kik képesek mindent lerontani. Tegyük tönkre a nép hitét s mi lesz aztán az egyházból? Mire fog támaszkodni a társadalom, a hűség az igazság? Mig Rómában az istenség tisztelete meg volt, meg volt az igazság, a tiszta erkölcs (Lucretia Collatinus neje) a megvesztegethetlen hazaszeretet (Fabricius). De mikor mind az a mi az ősök előtt szent volt, semmibe sem vétetett, Rómában minden eladó lett, a nagy birodalom összeomlott. Mi tartotta fenn egyházunkat a kegyetlen üldözések dacára? A lelkészek lelkiismeretes kötelesség teljesítése s ezekkel együtt a hivekbe ojtott erős hit s vallásukhoz rendületlen ragaszkodása, még áldozatok árán is. Ezeket kellene főképp tovább is ápolni, különben a hitélet csödbe jut, melynek következményei szomorúak lesznek. Némelyek a szabad szellemért, mások a pietismusért harcolnak, hát inkább pietismus terjedjen egyházunkban, mint rationalismus. Arndt pietismusa minden tekintetben többet ér, mint a pusztító rationalismus, mely a semmi tekintélyt nem ismerő anarehismusnak nem akarva is utat egyenget.

A mely theologiai intézetünk tanára vagy egyházunk lelkésze nem képes a szentírást úgy, a hogy van bevenni (mi egy theologiónk volt tanárának nehezen ment) Luther szellemében magyarázni, predikálni, az hagyja el állását válasszon más, lelkületének megfelelőbb pályát. A ki pedig az evangélium szolgálatába lépett, hirdesse azt kellő buzgósággal. Legyen általa ő maga is áthatva, beszéljen szívből, meglátja, hogy szívhez jut szava. Igaz az, a mi régen van megírva: „Si vis me flere, dolendum est, primum ipsi tibi.“ Gondolkozzék. érezzen a lelkész együtt hiveivel. Ha valahol, úgy itt

áll a Szentírás e mondata: „Örüljete az örülőkkel, sirjatok a sirókkal.“ Ilyen állapot mellett nem hiszem, hogy a hivek lelkészülket, még némely gyengéi mellett is, elhagyják.

Fidelis.

Felhívás

a dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerület érdemes tanító-karához és az összes egyházmegyei tanító-egyesületekhez.

Kedves Munkatársaink!

Sötét komor fellegek gomolyognak a láthatáron. Méhökben pusztító veszedelmet rejtenek. Veszedelmet, mely létérdekeinket fenyegeti s gondterhes szolgálai munkánk nyomán joggal reménylett boldogulásunkat veszélyezteteti.

Nem látjátok-e mint közelget mind jobban és jobban e pusztító veszedelem, nem érzitek-e, hogy számotokra pusztulást, átkot, fájó megaláztatást hoz magával?

Nem ébred-e fel bennetek a létfenntartási-ösztön, mely legszentebb érdekeitek: vérrel, lelketekkel megszerzett jogaitok védelmére készítené? Nem látjátok, nem tudjátok-e, hogy a magatok, családok boldogulásának, nyugalmanak eddigi létalapja is veszélyben forog?!

Nos tudjátok meg, ha eddig nem tudtátok volna, hogy anyagi létetek, magatok és családok boldogulásának, tisztességes megélhetésének eme legfőbb alapja: *keservesen megszolgált tanítói fizetések*, ez a száraz barna kenyér is — *veszélyben van*.

* * *

Protestans egyházunk tanítóságának sanyarú lealázó helyzete közismert dolog. A nemzet napszámósainak eme legterhesebb munkát teljesítő nagy csoportja hosszú évek során némán tűrte mostoha helyzetét. Amikor pedig végre az elnyomott keserv hangos panaszra kelt s a magyar kormány is meghallotta ezt és megismerte a nemzeti kultúra harcosainak mostoha sorsát, elismerésre méltó jóakarattal sietett segítségünkre az 1893. XXVI. t.-cikk megalkotásával.

De ez a törvény egyebet mint *jó akaratot*, nem tudott biztosítani a hazai prot. ta-

nitóságnak. Az a 800 korona — tények bizonyítják — csak sorány korc volt, amelyen el lehet ugyan rágódni lealázott érzülettel, de belőle egy tanitónak és családtagjainak tisztességesen megélni — alig-alig lehetett.

Letelt a 10 egyiptomi szük esztendő, amely az 1893. évi XXVI. t.-c. hatálya alatt folyt le. A 10 év minden órája, minden napja ezernyi ezer ajak panaszával volt telve. A tanitói javadalmaknak felbecslésénél 1893-ban, a végzetes tévedések és tulkapások még azt a 800 koronát is megapasztották sok, nagyon sok, szegény tanító-család anyagi kárára.

Kértünk, zörgettünk, könyörögtünk. Felártuk protestans tanitóságunk sanyaru, lealázó helyzetét. Sürgettük a megszegyenítő helyzetnek orvoslását, a felekezeti kántortanítók nyugdíjügyének rendezését s általában a felekezeti tanitóság javadalmának a *községi és állami tanítók fizetésével leendő méltányos arányosítását*.

Szavunkat végre meghallgatták! A mult évben „a reform miniszter“-nek elnevezett *Berzeviczy* Albert végre csakugyan beterjesztette a reformáló javaslatot a képviselőház elé.

Sok-sok ezer szegény tanító lélekzett fel e hir hallatára. Megkönnyebbült szívvvel, reménykedve vártuk az új javaslat — napfényre hozatalát.

De ah, mily fájó csalódás várt itt ismét szegény Tanitóságunkra! A javaslat — nagy lelküen — kilátásba helyezi törvényerőre emelése esetén — a 6-ik körpótlékot és a törzsfizetésnek 1000 koronára leendő emelését, de az a mód, a melylyel ezt tenni szándékozik, megfosztja e törvényt még attól az egyetlen egy elismerésre méltó jó oldalától is, amely még az 1893. XXVI. t.-cikkben legalább megvolt: *a jóindulattól, a Tanitóság sanyaru helyzetén dszintén segíteni törekvő jóakarattól*.

Mert a javaslat III. Fejezetének a tanitói fizetésre vonatkozó 39. §-a egyszerűen nem egyéb, mint *kijátszása a szegény falusi tanitóság érdekeinek*.

Avagy nem nyilvánvaló-e a csúf játék, mit e javaslat prot. egyházunk államsegélyt

élvező tanítóival üz akkor, amidőn a tanitói földeknek eddig szokásos felbecslésénél a *kataszteri becsü* helyett a községenként található, hasonló földek után elérhető *haszonbér értékét* rendeli felvétetni.

Ez oly mérhetlen *nagy anyagi kárt, vesztetiséget* idéz elő az összes falusi, fizetés kiegészítési államsegélyt élvező tanitóinknak, hogy e javaslat törvényerőre emelése esetén — *az összes ilyen tanítók el fogják veszteni az eddigi államsegélyt* még akkor is, ha fizetésök netán 1000 koronára fogna is felemeltetni. Ez a kár pedig tisztán onnan ered, mert a földek *kataszteri becse* és *haszonbér* értéke között rettenetes nagy a különbség. Holdanként legalább 15—20 korona, a tanító kárára.

Ezt türnünk — nem lehet. Érdekeink ily égbe kiáltó sérelmét szótlanul, némán nem nézhetjük!

Emeljük fel tehát szavunkat, hallassuk jogos panaszunkat!

Adjuk értésére a magas kormánynak, hogy ez az új törvényjavaslat *nem hogy javitana sanyaru helyzetünkön, de határozottan érdekeink ellen tör, szegény családunk, gyermekeink szájából kiveszi még azt a panaszos száraz barna kenyeret is, amit legalább eddig biztosnak véltünk*.

Tiltakozzunk ez ellen, hisz ez szent kötelességünk! Hisz a magyar kormány nem akarhatja azt, hogy a biztos pusztulást zúdítsa szegény prot. tanitóink családjaira. Nem akarhatja, hisz ez az átkozott, méhében pusztulást, nyomort rejtő szakasz *nem volt bent az eredeti törvény tervezetben*, azt egy eltévelyedett elme utólagosan *csuszította be*, amely bizonyára nem tudá mit cselekszik. Ha mi némán türjük e szakasznak rendelkezéseit és nem emeljük fel kérő, óvó, tiltakozó szavunkat, — *a törvény jogerőre emelkedik és átkos szakasszal együtt*. A törvény ellen pedig már semmit, de semmit sem tehetünk! A jajgatás mit sem fog erni.

Fel tehát kedves Munkatársaink, dunántuli evang. Tanitóság! Gyülekezzünk, tömörüljünk, egyesüljünk ama zászló alá, amelyre a magunk és családunk szent érdeke, léte, boldogulása, nyugalma van felírva!

Seregeljünk egybe egyházkerületünk köz-

pontján, **Pápa városában, március hó 22-én d. e. 9 órára. Tartsunk ott nagy gyűlést érdekeink megvédése céljából.**

Tiltakozunk erélyesen, de kellő tisztelettel; a kormány bizonyára meghallgatja szavunkat, hisz öneki magának is érdeke, hogy a magyar kulturának harcosai, a nagy, a sorvasztó munkát ne a megcsalatas, ne az anyagi károsodás, elnyomatás, lelket emésztő, munkakedvet sorvasztó érzetével, hanem a Haza, a kormány iránti mély, rendithetlen tisztelet, ragaszkodás érzetével végezzék?

Ha ellenben most is erőt venne rajtatok az átkos közöny, a kárhozatos nem bánomság, *a melylyel addig rendesen bukni hagyatátok legszentebb érdekeiteket*, ha a tervbe vett tiltakozó gyűlés *részvéllenségtek miatt nem lenne méltó kifejezője a dunántuli ág. h. ev. Tanítóság erkölcsi erejének*, akkor . . . akkor megkondult fejetek felett a lélekharang s ez a gyűlés a ti haldoklóstoknak végvonaglását fogja jelezni? . . .

De hisszük, szeretettel reméljük, hogy megértettétek kiáltó szavunkat. Megértettétek és készen vagytok érdekeitek oltalmára.

Mert higgyétek el, hogy minket szerény munkatársaitokat ez igénytelen felhívásnak, kiáltványnak kibocsátására, Hozzatok történt intézésére csak ez, egyes-egyedül ez: a dunántuli evang. tanítóság veszélyeztetett érdekeinek megóvása, védelme irán érezett kötelességnek tudata készített, bátorított!

Ez az érzelem hozzon el Titeket is Kedves Munkatársaink *mindnyájatokat* Pápará március 22-én d. e. 9 órára a közös **nagy tanítói gyűlésre**, hol kezét kézbe téve, vállat-vállhoz vetve kezdjük meg érdekeinknek szent védelmi harcát!

A viszontlátásig is szeretettel üdvözlünk Benneteket

szolgatársaitok:

Gergelyi és Surd, 1905. márc. 1.

Sass István,

Mohácsy Lajos,

tanító, a k.-somogyi ág. hitv. ev. egyh. megyei tanítóegyl. elu. ev. körlelkész, Veszprém vm. törvényh. biz. tagja.

Belföld.

Kérdő-pontok. A m. é. egyetemes lelkész egyleti közgyűlésen az egyesület jegyzőjének részletes jelentéséből mindnyájan értesültünk arról, hogy a dunántuli lelkész társak fejtenek ki legszebb és elismerésre méltóbb munkásságot az ő lelkész-egyesületeikben. Hogy ezen minden esetre dicséretre és követelésre méltó példaadásban a dunántuliak járnak elől, annak — természetesen a lelkészek ügybuzgalma mellett — első biztosítéka, rugója az egyházkerületi lelkész egylet érdemduis elnökének *Gyurátz* püspöknek lankadatlan tevékenysége, ügyszeretete és széleskörű tudása, a melyekkel ő maga valósággal vonzóvá teszi az ottani egyletek működését. Figyelme nem csak az egyházkerületi lelkész egylet munkásságára terjed ki, hanem az összes egyházmegyei egyletek tevékenységét is éber figyelemmel kíséri s gondoskodik róla, hogy ott kellő tárgy és eszme legyen, a melynek megvitatása, az elméleti tárgy munkásság mellett mindég nagy nyereség jár a lelkészekre nézve.

Ez idén is bő munka anyagról gondoskodott a dunántuliak nagytudású püspöke. Most küldte sét a kerületben ama kérdő pontokat, a melyek az egyes egyházmegyei lelkész-egyletekben most a tavaszi gyűléseken megvitatás tárgyát fogják képezni.

Az egyletek e kérdő pontokat oly formán szokták tárgyalás alá venni, hogy az egyes tagok tetszés szerint, vagy az illető elnök felkérésére, egy-egy kérdéstről írásbeli munkát készítenek, ebben elmondják véleményüket s ez a gyűlés előtt felolvasva — kellő tápanyagot adnak a további vitára. A munka a rávonatkozó bírálattal belevezetetik a „Munkakönyvbe“. Így az utókor is olvashatja, hogy az egylet lelkészei miként vélekedtek az egyes fontosabb, aktualisabb egyházi kérdésekről.

Mert *Gyurátz* püspök mindég aktuális eszmét vet fel az ő általa kibocsáttani szokott „kérdő-pontok“-ban.

Ez idén a következő hat kérdő-pontot ajánlja az egyes lelkészegyletek figyelmébe:

1. Az 1848 XX. t.-c. és a protestáns autonomia. — Mire kötelez egyházunk szelleme, múltja, az annyi küzdelmek után kivívott autonómja, az államsegélynek az 1848. XX. t.-c. alapján való sűrgetésénél?

2. A lelkész és a tanító feladata a még mindég folyamatban levő amerikai kivándorlással szemben? — Miképp szilárdíthatják ők a köteleket, mely a népet egyházához, honához csatolja s a kivándorlókban is éleszti a vágyat a visszatérésre?

3. Protestantismus és katolicismus. — Egymással szemben erősségük, gyengeségük.

4. Evang. hiveink egyházi adó fizetése. — Mi volna a leghelyesebb arány a személy és vagyon után számított egyházi adó tétel között? Továbbá

Külföld.

nem volna-e tanácsos a személyi adónak *családi egyházi adóvá* átváltoztatása?

5. A konfirmációi szertartás. — Melyek ennek lényeges részei? Nem volna-e indokolt, szükséges ezen vallásos cselekvény végzésénél közös, minden gyülekezetben követendő ugyanazon sorrenddel lefolyó eljárás megállapítása?

6. A hit és a tudomány viszonya egymáshoz. — Ellenségek-e, vagy szövetségesek?

Ime ezek az idei kérdő pontok. Mind igen érdekes és mind igen aktuális. Összeállításuk oly ügyes, hogy tárgyuknál fogva mindenkire vonzó erőt gyakorolnak. Talál bennük témát a jobban gyakorlati, praktikus eszmékkel foglalkozni szerető elme, de van köztük olyan kérdő pont is, a mely az elvont, elméleti gondolkozás felé hajló tisztán tudományos gondolkozást is kielégíti s kellőleg munkáldoklásra serkenti.

Ájánljuk e kérdő pontokat a más kerületekben fennálló lelkész egyletek szíves figyelmébe is.

Felügyelő választás. A pusztaföldvári evang. egyházközség *másodfelügyelői állást* szervezvéen e tisztségre — február hó 26-án tartott közgyűlésén — *Bakos Béla* községi jegyzőt, evang. egyházunk hitbuzgó tagját egyhangulag megválasztotta.

A kassai ág. hitv. evang. I-só egyház évkönyve az 1905. evre. Az egyház megbízásából szerkesztették: *Mohr Béla* vallástanárr és *Steiger Ferenc* egyházi jegyző. XXV. évfolyam.

Két nevezetes esemény magaslik ki az egyházközség 1904. évi történetében. Az egyik szomorú és fájdalmas: a hosszú éveken át hiven sáfarkodott és közszeretettel állt nő lelképásztornak elhunyt, a másik az egyházközség százados emlékünnepe, mely ismételtén fényes tanúságot tett a hívek buzgóságáról és áldozatkészségéről. Anyagilag a kassai egyházközség összes magyarhoni egyházközségeink között egyike a legrendezettebbeknek, a miért örök hálával tartozik immár megboldogult lelkészének: *Csiskó János*nak. — Kívánjuk és óhajtjuk, hogy a kassai egyház eddig, úgy ezután is — új környezetben (1905. január óta a hegyaljai esperességhez tartozik) és részben új vezetőségének hatására, (*Csiskó János* helyét *Mohr Béla* eddigi vallástanárr tölti be) hű maradjon multjához és mintaképpül szolgáljon többi egyházközségünknek úgy az anyagiakban, mint a szellemiekben.

Az 1904. év folyamán *született*: 30 gyermek (16†14), ezek között 4 törvénytelen (2†2), nyolccal kevesebb mint 1903-ban; *konfirmáltatott*: 35 gyermek (18†17), 9-el több mint 1903-ban; *eskettetett*: 16 pár (2 tiszta, 14 vegyes), 8-al több mint 1903-ban; *meghalt*: 23 egyén (11†12), 14-el több mint 1903-ban; *úrvacsorával éltek*: 506-an (158†348), 49-el több, mint 1903-ban; *áttért*: 1, *kitért*: 1. 3-mal kevesebb, mint 1903-ban.

A német tudomány egyetemeken a folyó téli félévben a női hallgatók száma 1764. Greifswald és Münster nem engedte meg a női hallgatók felvételét. A technikai főiskolákon mindössze 701 a női hallgató, Legnagyobb a számuk (249) a dancigi főiskolán. Még a berlini gazdasági főiskolán is 28 női hallgató hospitál. Gyönyörűen haladunk a tudományban a női emancipáció felé.

Bajorországban megjelent az ev. luth. tartományegyház mult évről szóló évkönyve, a melynek adatai szerint a bajor királyságban van 4452159 r. kath. és 1782231 prot. lakos, úgy hogy egy római kath. lelkész 778, egy ev. lelkész ellenben 1345 lelket gondozni kénytelen, ami felette nagy aránytalanság. A kath. papok száma 5722 s az evangélikuské 1325. Ezenfelül a római egyház rendelkezik még 11569 rendi taggal s kolostori helyeinek száma 1144. Az utolsó 80 év alatt a lakosság alig megkétszereződött, míg ezzel szemben a kolostorok száma ötvenszeres arányban emelkedett. Ezt szám-arányban kifejezve: Bajorországban minden 500-ik ember csuhát visel. Ez tehát a klerikális ultramontanizmus klasszikus hazája Németországban, a melynek propagandájával szemben felette nehéz helyzete van a protestantizmusnak. Öröndetes jelenségül megemlítjük, hogy a nürnbergi prot. papi segélyegylet mult évi bevétele volt 2654337 s kiadása 2564269 márka. Tiszta vagyons 1589852 márkára rug. A diasporalis kollekta alapja 104099 s a segédlelkészeké 36 ezer márka. Ezek bizonyára tekintélyes összegek s a prot. hívek buzgóságáról tanuskodnak a kath. Bajorországban.

A bádeni egyháztartomány lelkészeinek javadalmazása a legújabb egyházi törvény intézkedése értelmében úgy alakult, hogy a lelkésznek évi jövedelme a 8-ik szolgálati év hefezéséig 2000 márka, s azontúl 3 évenként 400 márkával emelkedik. A 27-ik szolgálati évvel éri el a lelkész a maximumot, mely is 4000 márka. Az özvegyek és árvák alapjára szóló befizetések alól a lelkészek fel vannak mentve. Az egyházi kiadások főösszege 2093044 márka, a melyhez az egyházi pénztárak 1468366 márkával járultak. Öröndetes adatok ezek, a melyekkel szemben a mi prot. egyházi viszonyaink felette szomorúak. S meddig fog még késni a mi papi kongruánk rendezésének ügye!?

A hamburgi ev. egyházi statisztika nem igen vigasztaló. Azt olvasom, hogy a hamburgi ev. luth. egyházban, illetve templomaiban az 1903. évben mindössze 61548 lélek vett részt az úrvacsorában. Ehhez *Broecker* főlelkész a következő szomorúan érdekes megjegyzést fűti: „Egyházi életünk e szomorú fejezetéhez alig van szavunk. A kommunikánsok abszolút száma 12571 újonnan konfirmált gyermek mellett mindössze 16-al emelkedett. Így tehát természetesen a % száma 8.52-ről 8.34%-ra

alászállott, s ép úgy hanyatlott a templomlátogatók száma is a városban és környékén egyaránt. Kiki maga vonja meg magának a következtetést.“ Valóban szomorú, sőt megrendítő eredmény. Épen 150 évvel vannak visszavetve. 1753-ban 90 ezer lélek mellett 81905, vagyis 91% volt az úrvacsorázók száma. De Hamburg még más tartományegyházakkal, sőt Berlinnel szemben is egyházi tekintetben alul áll. Ezek az állapotok méltók a komoly megfigyelésre s a népélet alapos tanulmányozására. Pedig német testvéreinkre is áll az irás szava, mely szerint elvész az a nép, mely tudomány t. i. az evangélium tudománya nélkül való. Igazán tristissima facies!

A Krauss nagyíró freiburgi kath. theol. tanár és régiségbuvár nevével elnevezett társaság múlt hó 6-án Münchenben estélyt adott, a melyen Sickenberger tanár, az ismert nevű reformkath. író nagyérdékű előadást tartott „a lelkiismereti szabadságról“. A nagy kath. reformtheologus leplezetlenül vallotta, hogy az inquisitio igazolására felhozott kath. irodalom meg nem bízható, s nincs a művelt ember nyelvében az a szó, a melylyel azt a rettenetes intézményt jelezni s megbélyegezni lehessen. S csudálatos, nálunk a prot. Ballagi Aladár vállalkozott „a rettenetes intézmény“ megvédésére! Továbbá a reformációról Sickenberger azt mondta, hogy a dolgok „új rendjét készítette elő s neki köszönhető a lelkiismereti szabadság újbóli föléledése. A porosz türelmi javaslatról pedig azt állította, hogy a centropártban nincs garancia a lelkiismereti szabadság megóvása és megvédése tekintetében. Valóban milyen más lehetne a viszony a katolicizmus és a protestantizmus között, ha ilyen elfogulatlanabb hath. írók, mint Döllinger, Möhler, Krauss, Spahn, Schell, Merkle, Hertling, Sickenberger és mások itélnék meg lehetőleg objektív történeti alapon a reformációt. Kevesebb volna akkor a Luthert és az ő művét szidalmazó ultramontán szenyirodalomból, mint a milyen p. o. Luther élet- és jelenképe Denifle és Berlichingen páterek tollából.

Eperjes.

Dr. Szlávik Mátyás.

Ausztriában joggal megbotráncognak evangélikus protestans testvéreink azon a leplezetlen önkényen, melylyel a kormány az evang. egyháznak németországi származású vikariusait minden ok nélkül kiutasítja az országból, míg a katolikus püspököknek ugyanilyen származású papokkal szemben teljesen szabad kezet enged. E tárgyban dr. Eisenkolb (a Los von Rom-nak egyik kiváló vezére), Kittel evang. képviselők és társai még a múlt év december folyamán kérdést intéztek a volt miniszterelnökhöz: dr. Körberhez, melyre most már utóddja: dr. Gautsch fog felelni. Az interpellációban többek közt ez áll: „A kormány nyílt kö-

vetkezéssel megtagadja az érvényben levő evangélikus egyházalkotmány ellenére, olyan németországi evangélikus lelkészeknek, kiket osztrák evangélikus gyülekezetek lelkészekül, osztrák folyadók hiányában, választanak — a hivatalok elfoglalásához szükséges osztrák állampolgári jogot, míg francia vagy németországi róm. kath. lelkészek és seminaristák ugyanazt a jogot, érte való folyadók után mar kevés nappal akadálytalanul megnyerik. Az evangélikus lelkészeket gyakran 3—4 évig megvárakoztatják; mely időben oly őrizet alatt állanak, mint a gonosztevők, aminthogy pl. a prágai helytartóságnál egy és ugyanazon reterens van alkalmazva az evang. lelkészek és — az anarchisták ügyeiben stb. stb. (v. ö. Külföld rovatunknak ide vonatkozó részét az utolsó előtti számban). De azért Ausztriában meg van az evangélikus egyháznak paritási joga a róm. kath. egyházzal!

Ezzel szemben a komikum erejével hat az olvasóra, ha megtudja, hogy mi mindenre nem ösztönzi a pápa engedelmes szolgáit a „Los von Rom“-töli félelem. A német katolikusok egy lapja a „Germánia“ közli a tervet, melylyel megállapítandónak véli a Rómára nézve oly kellemetlen evangéliumi mozgalmat. Csehország összes kath. szószékeiről kihirdetett és felolvasott, a négy cseh kath. püspöktől aláírt pásztorlevél szerint szent Bonifátius az, aki a nagy művet létrehozandja. A szent nevével elnevezett egyesület erősítését célozza a jelzett pásztorlevél. Úgy látszik azonban, hogy a püspökök maguk sem bíznak eléggé csak B-ben, mert egyúttal Mihály arkangyalhoz és az istenanyához is fordulnak azon reményben, hogy az égnek összes szentjei és angyalai Máriával egyetemben meg- és legyőzik az Atya Istent — hisz római dogmatika szerint a Fiu-Istennel úgy is engedelmessé kell az anyának — hogy a csehek mindenkorra megmaradjanak az egyedül üdvözítő egyházban, melyből a sátán most oly látványos sikerrel csábítja őket.

Azonban nem pusztán a szentekbe vetik bizalmukat a katolikus testvéreink, mert a — Bonifátius egyesület 1903-ik évi jelentése szerint nem kis összegek azok, melyekkel ez a római intézmény propagandát csinál a katolicizmusnak a protestansok között. Az egyesület működésének java része abban az esztendőben, a melyről a jelentés szól ugyan még leginkább Németországra összpontosított, mint az „eretnekség“ hazájában, de igen valószínű, hogy Ausztriában, nevezetesen Csehországban is új életre kél. A kezdet elég sokat ígérő. Érdekes és tanulságos megfigyelni, hogy az egyesület mint hálózza be fokozatosan az egyes német tartományok tözsgyökeres protestans vidékeit, míg olyan helyekre, ahol

úgyis a katolikusok vannak többségben, alig áldoz valamit, bármennyire reá lennének szorítva. A gazdagodásnak egy ügyes módja biztosítja az egyesület anyagi helyzetét. Elfogad adományokat oly formán, hogy az adományozó életében húzza az egyesülettől az adományozott tőke kamatait, halála után pedig az egész vagyon az egyesület szabad rendelkezésére áll. Ha megtudjuk, hogy az 1903. évben körülbelül 11 milliónak megfelelő kamatokat fizetett az egyesület ily módon az egyes adományozóknak, úgy fogalmat nyerhetünk arról, hogy minő óriási vagyonnal dolgozik az egyesület már most és fog dolgozni a jövőben. Óriási feladat vár itt különösen az „Evang Bund“-ra, melynek áldozatkész támogatása így a német evangélikusoknak elsőrendű feladatává válik. — Mi magyar evangélikusok csak sóvárogva várjuk azt az időt, a midőn a gyámintézet szegény szűkölködő egyházainkat hathatósabb gyámolításban fogja részesíthetni.

Evangelikus templom — Rómában. A múlt év november hava folyamán a berlini főegyházi tanács a Romában építendő evangélikus templom ügyében egy leiratot intézett az egyes egyházközségekhez, mely először is emlékeztet arra, hogy a nevezett tanács már 10 év előtt e célból egyházi kollektákat léptetett életbe, majd utal arra, hogy az alatt Rómában a német evangélikus gyülekezet lényegesen megerősödött, hogy a római evang. egyházközség a német evangélikus országos egyházhoz csatoltatott és az olasz kormánytól megnyerte a joghatóságot. Hogy a tervbe vett építkezés kezdetét vehesse, az összes érdekelt tanúsága szerint, a már gyűjtött és részben már ki is adott 300,000 márkával bezárólag: 850,000 márkára van szükség. Tekintettel arra, hogy a római evangélikus gyülekezet nagyrészt kevésbé vagyos tagokat számlál, már az 1903. évi főzsinat azt a kérelmet intézte a római német evangélikusok testvéreihez, hogy lehetőleg gazdag önkéntes adományokkal járuljanak hozzá a nemes cél kiviteléhez. Ezt a kérelmet ismétli most a berlini főegyházi tanács helyesen rámutatva arra, hogy a német evangélikus nép széles köreiből becsületkérdésnek tekintik már is a római evang. templom kérdését. Ezzel kapcsolatban örömmel jelentjük, hogy az evang. templomügygyel kapcsolatos *evang. iskola-ügy* Rómában öröndetes haladást mutat. 1904. október 17-én nyílt meg az új evang. iskola, melyet immár sikerült kitűnő tanítói karral ellátni. Az oktatás 17 gyermekkel vette kezdetét; a tanítványok létszáma karácsonyig 37-re emelkedett, újév után pedig ismét gyarapodott 7 gyermekkel.

Katholikus tudomány. Ezelőtt 22 esztendővel *Bautz* münsteri tanár könyvet írt a pokorról, a mely most újabb kiadásban jelent meg. E szerint négy hely áll készen a halál után bolyongó lelkek befogadására: Abrahám ölében (ez idő szerint üresen áll), a tisztító tűz, a keresz-

teletlenül elhalt gyermekek helye és a pokol! A pokol a mi földünk közepén van, kéményei a tűzhányó hegyek, a földrengések megrázó fenyegetései. A pokol tüze földalatti tűzatmosfera, tűzenger gázszerű anyagokból. Forró volta dacára „Isten hatalmából“ úgy van berendezve a pokol tüze, hogy csak „kevésbé világít“ stb. Mindezt theologice és *természettudományos* alapon bizonyítgatja a nemes szerző, kit nem tud meglepésztetni „egy bizonyos zsurnalisztika gúnyja és ostoba lármája“, miután vele van az „atyák és theologusok összhangzó tana“ a „Szentírás szava“ és „a józan ész“ s ami mindezen tekintélyeknek bizonyára magasan fölötte áll, a tudós tanárral van a főpásztori engedély és jóváhagyás is. Nem irigyeljük német testvéreinktől a nemes tudóst.

Katholikus tudós Luther diadalénekéről. *Scheicher* osztrák prälatus Luthernek ismert énekét öskatholikusnak jelentette ki. Újabban véleményét oda módosította, hogy csak a szöveg Lutheré. Az e kérdéssel kapcsolatban megindult helyreigazító eszmecsereből arról értesülünk, hogy Luthernek 36 énekéből a reformáció óta 26-ot vettek fel katolikus énekeskönyvekbe.

Irodalom.

„Egy választás Magyarországon“. Mikszáth Kálmának ez a pompás humoru politikai szatírája most éppen alkalomszerű időben lát napvilágot a „Magyar Könyvtár“-ban, mely a nagy elbeszélőnek legszébb munkáit egymásután sorozza be olcsó-füzetei közé. A vidék választási mozgalmainak képét kacagató jókedvvel rajzolja meg e művében Mikszáth, akinél jobban kevesen bírják meglátni a kortesvilág sok komikus oldalát. Ezért éppen mostanában bizonyára nagyon sokan fogják elolvasni ezt a kis regényt, melynek ára e kiadásban csak 90 fillér. — A Magyar Könyvtár e havi sorozatának másik munkája is aktuális: Sardounak azt a nagyhatásu. mesteri drámáját adja, „Boszorkány“-t, mely most kerül színre a Nemzeti Színházban, s amely — az inkvizíció borzalmainak fényes rajzával — olvasmánynak is rendkívül érdekes. Kettős füzet és ára 60 fillér. A „Magyar Könyvtár“ e munkákkal immár a 413. számhoz jutott el, amelynek teljes jegyzéke kapható minden könyvkereskedésben, valamint a kiadónál: a Lampel-téle könyvkereskedésben Budapest, Andrassy-ut 21.

Debreceni Prot. Lap. Ha a sajt-kukac termelésre, a nagy urak paripáira, a selyem gubó culturára és sok más egyébre milliókat és milliókat költ az állam háztartás: hát akkor igenis nekünk jogunk van, törvényes jogunk, éppen az 1848: XX. t.-c. 3. §-a alapján, azt követelnünk az államtól, hogy iskoláinknak a modern színvonalon való fenntartását lehetővé tegye. Meg kell azt tennie a nélkül,

hogy függetlenségünket reláldoznók. Kötelessége azt meg tenni egyszersmindenkorra szóló tőke-segély alakjában. Az 1905. évrre szóló állami budget elő-irányzata (a tényleges kiadás 10-20%-al szokott több lenni.) 1.237.881,438 millió korona. Nos! egy ily horribilis nagy állami költségvetésnél igazán semmi egyéb nem kell, mint egy kis miniszteri jóakarát, amely a mi törvényes alapon nyugvó igényünket honorálja. És ezt a jóakarát nem meghajtott derékkel, kuncogó szóval kell kikunyorálnunk, hanem ha nem adják, egyenesen ki kell kény-szeritenünk.

Egyházi beszédek. Irta: *Peti Lőrinc* Bűrös-Váradi ev. ref. lelkipásztor. I. kötet. Ára 3 korona. Szerző tulajdona. Tartalmaz: 4 adventi, 2 karácsonyi, 1 újévi, 3 farsangi, 1 virágvasárnapi, 1 nagypénteki, 2 husvéti, 1 áldozócsütörtöki, 2 pünkösdi, 2 aratási, stb. több alkalmi és közönséges, összesen 29 beszé- det, 230 oldalon. Látszik, hogy a szerző jót sőt leg- jobbat igyekezett nyújtani, ami sokszor sikerült neki, bár a dolog természeténél fogva — ez nem min- den beszédnél sikerült neki. Általában használható, jó beszédek.

„Magyar egyházi ügyek.“ A „Független Magyar- ország“ politikai napilap elhatározta, hogy a fenti címen prot. egyházaink ügyeinek megnyitja hasábjait oly formán, hogy egyelőre hetenként egyszer, va- sárnapként jelenik meg e rovatával, de mihelyt szükség lesz reá, többször is. Rovatvezetők: *Sza- bolcska Mihály* és *Havpál Ernő* ref. lelkészek. A vállalat jeligéje az 1848. XX-nak 2. §-a. „E hazában törvényesen bevett minden vallásfelekezetre nézve, különbség nélkül, *tökéletes egyenlőség és viszonyosság* állapittatik meg.“ Tökéletesen aláírjuk, amit a rovatvezetők az első alkalommal „Beköszöntő“ cí- men többek között mondanak: „Aki protestáns egy- házunkat erősíti, hazánk jólétét munkálja; aki egy- házunk külső és belső építésén fárad, az nemzeti nagyságunk templomát építi. E nagy munkára az erőket egyesíteni; a személyek helyett az eszmék kultuszát üzni; az ellentéteket nem kihegyezni, sőt ezeknek szeretettel és bölcseséggel venni élet; az igazságot hozzáálló méltósággal hirdetni, ha meg- támadtatik, a megvesztegethetetlen meggyőződés komolyságával védelmezni; Sionunk falán őrtizeket gyújtani; a szeretet szelid szavával, vagy az igazság menydörgő szózatával ébreszteni a szendergőt, vagy mély álomban téltent; felébreszteni más hit- felekezeti magyar testvéreink körében azt az ér- deklődést s rokonszenvet, amely a múltban, a XVIII. század végén s XIX. század közepén segítsé- günkre volt s amelyet ma is megérdemel egy- házunk, mert célja szent, törekvése nemes, a kezeibe adott erkölcsi erő isteni származású: ez lesz e rovat feladata, ez a mi szívünk óhajtlása, gyarló erőnk megfeszített igyekezete! S ha szabad- ságot hirdetünk e rovatban, ha a testvériséget istá- poljuk, az egyenlőséget sürgetjük és követeljük:

szavunknak ízét, erőnknek forrását a szeretetben keressük s fegyverünkül azokat választjuk, amelyek — mint az irás mondja — Isten által erősek. Akik a célt kívánatosnak, a munkát-szükségesnek tartják s akik velünk egyforma eszközökkel kíván- nak dolgozni, jöjjenek segítségünkre! Egyelőre he- tenként egyszer, vasárnaponként jelenünk meg e rovatunkkal, de mihelyt szükségét látjuk: sürőb- ben is.“

Teológiai Szaklap. III. évfolyam 2—3 száma megjelent a következő tartalommal: *Jób könyve, Jónás Jánostól.* — *Jakab levele II.* ifj. *Bartók György-* től. — *A ker. hittan alapelvei és jótulajdonságai, Pröhle Károlytól.* — *Az autinómismus keletkezése és feléledése Tirtsch Gergely dr.-tól.* — *Jakab elbe- szélése, Raffay Sándortól.* — *A 81 szúra, Hor- nyáuszky Aladártól.* — Lapszemle — Könyvismer- tetés.

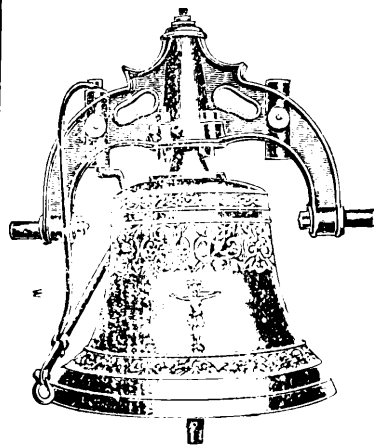
TEMETŐ.

A keszöhidegkuti ág. hitv. ev. egyházközség mély megilletődéssel jeleníti felejthetetlen s szeretett lelkészének *Nt. Bauer Adolt* ev. lelkésznek, a tolna- baranya-somogyi ág. hitv. ev. egyházmegye volt fő- esperesének f. évi március hó 3-án életének 67-ik, és lelkési működésének 41-ik évében, hosszas szenvedés után történt elhunylát.

baktai EGRY FERENCZ

harangöntő

Kis-Gejőcz, Ungmegye.

Ajánlom *harang-* öntő *műhelye-* met, amely legre- gibb és legjobb hírnevű az ország- ban.

Teljes szavatosság mellett szállítok

HARANGOKAT,

bárminő súlyban. Nem tetszőket fel- télenül visszave- szek és a költsége- ket visszatérem.

Tessék árjegyzéket kérni!

Kivonat az elismerő iratokból:

Tek. Egrý Ferenc urnak Kis-Gejőc.

Örömmel értesitem, hogy a megtartott harangpróba alkalmával a jelenvolt műértő intelligens egyének megle- petve hallgatták a harang tiszta szép csengő hangját és azon harmonikus összhangot, melyet C dur hangja a töb- bivel képezett stb.

Vajnág. (Máramarosm.)

Demjanovics Antal,

gk. lelkész.

Minden egyház és iskolai
ünnepély alkalmából figyelmébe ajánlom a
lelkész és hitoktató uraknak

Gyurátz Ferenc ág. hitv. evang. püspök úr
LELKI VEZÉR

című imakönyvét, melyből most újon-
nan a nyolcadik kiadás jelent meg.

Ára vászonba kötve 1 korona.

Kapható: 2.—, 3.—, 4.—, 5.— kor.
árú kötésben is, — megrendelhető:

KISS TIVADAR könyvke-
reskedőnél **PÁPÁN.**

Ugyanott jelent meg:

Gyurátz Ferenc

KÉZI AGENDÁJA

a második kiadásban. Ára fűzve 3 K
60 fill. Vászonba kötve 5 K 60 fillér.
Bőrkötésben 8 K. 123—25—11

ORGONA

pedálos, előljátszó,
kellemes változatok-
kal, nagyon olcsón,

.. eladó..

Jótállás mellett.

... Szállításra készen,
szegényebb egyházak
előnyben részesülnek.

Mezey János BUDAPESTEN
IX., Ferencz-körút 41.

Javitások és hangolások jutányosan készíttetnek.

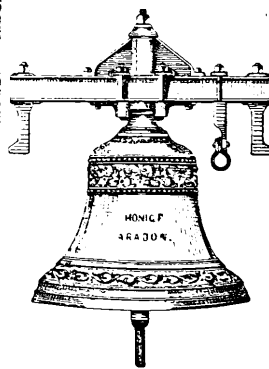
HÖNIG FRIGYES

gőzüzemre berendezett

harang, érczöntődeje, szivattyugyára

Arad, Rákóczy-utca 11 — 28. szám.

Alapított 1840-ben. — A legnagyobb állam
éremmel kitüntette 1890-ben.

Ajánlja es, és kir.
szabadalmazott ha-
sangjait, melyekkel
bármely más harang-
gal szemben **40%**
súly és ár meg-
takarítás éretik el.

Kitűnő jó hang és tartóssá-
gáért 10 évi szavatolás!

A legkedvezőbb fizetés fel-
tét!

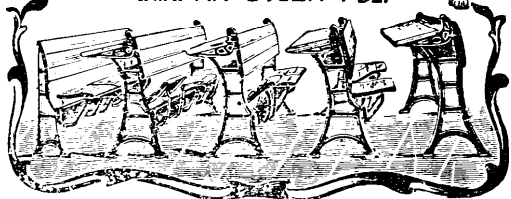
Vasuti szállítás ingyen.

Forgatható vasharangfelszerelések és
vas harangállványok. *Régi harangok-
nak* forgatható vasszerelésre való átala-
kításuk, avagy azoknak *csékely jelűfi-
zetés mellett új harangokkal való be-
éserelésük.*

Bővebb felvilágosítás és képes árlapok
kivánatra díjmentesen küldetnek.

3—12—3

FEJWEL IROTTODAI
BUDAPEST
IX. IPAR-UTCZA 4 SZ.

10 16—3

MINDENMŰ
ISKOLAPADOK,

iskola, torna- és óvodaberén-
dezések és szabadalmazott

gyermekpadok

.. .. gyártása.

Arjegyzékkel készséggel szolgálunk ingyen és bérmentve.